

Zpravodajství sedmihradského časopisu o kolkování korun v Československu v roce 1919

Ștefan Vasiliță

Na územích bývalého Rakousko – Uherska se v roce 1919 odehrávala řada operací spočívajících v kolkování či razítkování bankovek (*pozn. překladatele: pro kolkování a razítkování má rumunština jeden výraz – ștampilare*;). Jednou z prvních zemí, které započaly s kolkováním starých bankovek vydaných Rakousko-Uherskou bankou, bylo Československo, a to ve dnech 3. – 12. března 1919¹. Také v Sedmihradsku, regionu, který se připojil k Rumunsku 1. prosince 1918, probíhal od 10. června 1919 obdobný proces.

V tomto článku sleduji zprávy přicházející z Československa a odraz kolkování v sedmihradském tisku v letech 1919-1920, přesněji v periodiku zvaném *Revista Economică* (Hospodářský časopis). Byl založen v lednu 1899 jako hlavní časopis rumunské komunity v Sedmihradsku, věnovaný ekonomickým otázkám a jako týdeník vycházel v Sibini. Jeho původním vlastníkem byl dr. C. Diaconovici. Po první světové válce přešel do vlastnictví Iona I. Lapedata (1876-1951), významného sedmihradského ekonoma, ředitele Všeobecné pojišťovací banky (Banca Generală de Asigurare) a člena správní rady Banky Albina – to byly dvě nejdůležitější rumunské banky v Sibini – a po roce 1918 rumunského politika, ministra financí v letech 1926-1927 a guvernéra Rumunské národní banky 1944-1945. Je důležité zmínit, že v letech 1919-1920 byl Ion I. Lapedatu generálním tajemníkem Řídící rady Sedmihradska (*pozn. překladatele: orgán spravující záležitosti Sedmihradska do ustavení parlamentu sjednoceného Rumunska*), jedním z těch, kteří rozhodli a koordinovali operaci razítkování rakousko-uherských bankovek v Sedmihradsku.

Již od prvních článků z ledna 1919 lze pozorovat příznivý postoj redakce vůči nové republice a víru v dobré vztahy mezi Československem a Rumunskem. 11. ledna byli čtenáři Hospodářského časopisu v rubrice „Kronika“ informováni o aspektech peněžního oběhu v novém československém státu. První z krátkých zpráv měla název *Československá národní půjčka* a přinášela údaje o finančních výsledcích první veřejné půjčky Československa, jako výše upsané částky a proporce velkých úpisů nad 50.000 korun aj. Autor uvedl: „*Čecho-slováci, které jsme během války tolikrát obdivovali pro jejich hluboké národní cítění, nám mohou v tomto ohledu posloužit jako příklad, až se bude apelovat na náš národ*“

¹ Julius Sém, *Papírové peníze na území Československa 1762-1975*, Praha, 1975, s. 93-97; Zbyšek Šustek, *Československá mena 1919-1939 / Czechoslovak currency 1919-1930, v Platidlá na Slovensku / The money in Slovakia*, Bratislava, 2011, s 136-141

*k upisování při jeho první národní půjčce*². Krátce nato byla vypsána Národní půjčka, první svého druhu ve sjednoceném Sedmihradsku³.

Rovněž v lednu 1919 bylo uveřejněno mezi jinými zprávami „*oznamuje se z Prahy*“, že československá vláda zavede frank, nazývaný i sokol, v kursu 5 korun k 1 sokolu⁴.

Zájem sedmihradských Rumunů o ekonomické a měnové události v Československu je zjevný i v dalším článku uveřejněném 25. ledna 1919 s názvem *Regularea valutei în Bohemia* (Regulace měny v Čechách). Podotýkám, že jde o úvodník; anonymní autor článku se zabývá distribucí dotazníku pražského ministerstva financí k „*záležitosti měny a její regulace*“. Článek široce cituje otázky z dotazníku a končí konstatováním, že „*u nás zatím probíhají jenom přípravné práce na regulaci měny*⁵“.

Kolkování korun v Československu je předmětem i další zprávy ze začátku dubna 1919⁶. Článek obsahoval údaje o kolkovaných bankovkách od 10 do 1000 korun, a se zájmem zaznamenal situaci s 25, 200 a 10.000 K, které „*byly jednoduše prohlášeny za bezcenné*“. Tento zájem možná odvisel od obtíží, s nimiž byly v téže době tyto bankovky přijímány v Sedmihradsku; tam se situace odvíjela od nedostatku informací ze sídel Rakousko-uherské banky ve Vídni a v Budapešti o jejich postavení a přesvědčení, že bezcenné emise tiskla maďarská vláda. Ani oficiální názor sedmihradské Řídící rady na jejich oběh nebyl v dané chvíli příliš jasný. Čtenářům se dostalo i podrobností o způsobu kolkování prováděného „*speciálním, stěží padělatelným kolkem*“, ale i o vybírání poplatku ve výši 1% nominální hodnoty. Zpráva o kolkování v Československu nezůstala bez ocenění. „*Češi mlčí a dělají, zatímco u nás se mluví, zpívá, baví, tedy i my něco děláme!*“, poznamenal v závěru anonymní autor a vyjádřil současně obdiv nad úsilím v Československu, jakož i trpkost nad situací v Sedmihradsku.

Zpoždění razítkování korun v Sedmihradsku vyvolávalo obavy a neklid, zvláště ve srovnání s úspěšnou operací v Československu. V jednom článku v Hospodářském časopisu požadoval jeho anonymní autor následování československého příkladu tak „*jak učinili nebo co učiní Čechoslováci, Jugoslávci k regulaci své měny*“⁷ a energičtější opatření ze strany rumunských

² *Împrumutul național cehoslovac*, Revista Economică, 21, 11. ledna 1919, 2, s. 15

³ Ștefan Vasiliță, *Národní 5% půjčka v Sedmohradsku, Banáte a Bukovine v roku 1919*, v Numizmatika, 29, 2020, s. 69-74

⁴ *Valuta francului în statul cehoslovac*, Revista Economică, 21, 11. ledna 1919, 2, s. 15

⁵ *Regularea valutei în Bohemia*, Revista Economică, 21, 25. ledna 1919, 4, s. 30

⁶ *Ștampilarea coroanelor la cehoslovaci*, Revista Economică, 21, 5. dubna 1919, 14, s. 146

⁷ R., *Valuta*, Revista Economică, 21, 5. dubna 1919, 14, s. 14

úřadů. Ani další opatření československé vlády, jako byl protest proti náhradě škod bývalému rakousko-uherskému impériu, nezůstaly bez odezvy v tisku⁸.

Zkušenost Československa sloužila úřadům v Sedmihradsku jako vzor, uznal v jednom projevu v rumunském parlamentu 24. února 1920 zmíněný Ion I. Lapedatu. Připomínáme, že to byl nejen vlastník a vydavatel Hospodářského časopisu, ale i generální tajemník finančního resortu (Řídící rady Sedmihradska) a jeden z hlavních činitelů operace razítkování korun v Sedmihradsku a Banátu. Projev byl otištěn v Hospodářském časopisu s titulkem *Otázka razítkování korun*⁹. Lapedatu upřesnil, že příklad aplikace kolků v Československu byl vzat v úvahu jako jedno z nejlepších řešení, ale prakticky ho nebylo možno realizovat kvůli nedostatku surovin, jako papír, guma, inkoust, speciální barvy atd. Uvažovalo se i o aplikaci tištěného kolku (jako v případě 1000 K v Československu i Rakousku), ale ani toto nešlo zrealizovat. U jiných opatření přijatých rumunskými úřady před razítkováním (jako bylo uzavření hranic před razítkováním, zákaz vývozu a dovozu korun nebo uplatnění 1% daně z hodnoty předložených korun) se neuvádí, zda byla ovlivněna zkušenostmi z Československa, ale není vyloučeno, že s ohledem k podobnostem sloužily za vzor.

Úřady věděly i o problémech falšování československých kolků, zvláště při srovnání s intenzivním paděláním razítek ROMÂNIA TIMBRU SPECIAL, soudíce, že situace s padělkami „nemohla mít jiný osud než ta s kolkováním v Jugoslávii a Československu“.

Od začátku roku 1920 začaly zprávy o situaci s československými korunami řídnout v důsledku ukončení příslušných operací, ale také starostí časopisu o situaci s bankovkami v Sedmihradsku, která se zhoršovala měsíc po měsíci a opět se ocitla na stránkách čísel pod názvy jako *Kalamita s bankovkami*, *Ke sjednocení měny*, atd. Poslední zprávou na téma československých kolkovaných bankovek, kterou můžeme nalézt na stránkách Hospodářského časopisu, je oznámení o stažení bankovek okolkovaných 1000 K z oběhu k 31. prosinci 1919 a o jejich nahrazení novou emisí pražského Ministerstva financí¹⁰. Zajímavý je zdroj této zprávy: informaci oznámil představitel Československé republiky v Bukurešti jako další důkaz o dobrých vztazích nastolených od samého počátku mezi oběma zeměmi.

⁸ Protestul cehoslovacilor din fosta Austro-Ungarie de a plăti despăgubiri, Revista Economică, 21, 24. května 1919, 21, s. 212

⁹ Revista Economică, 22, 13. března 1920, 11, s. 89-98

¹⁰ *Coroanale cehe*, Revista Economică, 22, 17. ledna 1920, 2-3, s.15